

Igor Gedrih

ZGODOVINA KOT IZZIV

Vlado Habjan Mejniki slovenske zgodovine, izdalo Društvo 2000, Ljubljana 1997, oprema Jurij Kocbek, tehnična ureditev Brane Bombač.

Vlado Habjan se je doslej zapisal kot pisatelj in kot pisec raziskovanj iz odbranih dob in dogajanj zgodovine, z Mejniki slovenske zgodovine pa je široko zajel družbeno in narodno zgodovino Slovencev, in sicer z vidika izostrenih, mejnih položajev, tistih, ki so usodno vplivali na zgodovinski potek, kjer so odločali pospeševalni ali zaviralni momenti. Kratka glosa o knjigi želi opozoriti na nekatere posebnosti. Mejniki slovenske zgodovine niso klasična zgodovina, ampak esejistično naravnani pregled od začetkov (naselitve) do 1980. Avtor ima nujna stikališča z zgodovinskimi dejstvi, mimo zgodovinskih temeljev ne želi iti, želi pa vtkati lastne, nove poglede in spoznanja, kjer se mu nudi odprt prostor zgodovinskega mišljenja. Esejističen način mu omogoča svobodnejšo

obravnavo, osebno intonacijo, a v kontekstu s pojavi znanega ali neznanega (še neraziskanega) zgodovinskega časa in razmer.

Avtor je razdelil knjigo na sedem poglavij: 1. Najstarejša staroselska plast (od 476 do 955), 2. Utrjevanje krščansko-fevdalnega družbenega reda ali višek prekolonizacij (od 955 do 1360), 3. Sto slovenskih zlatih let ali vzpon in padec državnostnih knezov Celjskih in Goriških (od 1360 do 1460), 4. Pota v podeželskih puntih ali poskus ustvarjalnega vračanja v družbeno življenje (od 1460 do 1700), 5. Slovenci v obdobju rasti kapitalistične veledržave ali v »srcu« Evrope (od 1700 do 1918), 6. Desetletja pretehtavanj ali iskanje prihodnosti (od 1918 do 1980), 7. Naš prestop v nastajajočo civilizacijsko prihodnost ali napredovati je mogoče le z zavestnim dopolnjevanjem preteklosti. Že naslovi posameznih poglavij opozarjajo na avtorjeva gledišča in poudarke, ki se iztekajo v tezo.

Knjiga je namenjena prvenstve-

no širokemu krogu bralcev, ki jih kakor koli zanima slovenska zgodovinska preteklost, seveda pa bodo Mejniki slovenske zgodovine v interesnem pretresu zgodovinarjev. Pričujoča knjiga je del zaokroženega gradiva Vlada Habjana, ki je želel zaobjeti zgodovinski lok od naselitve do sodobnosti, ima pa mnogo več gradiva pripravljene za širšo obravnavo. V. Habjana zanimajo zlasti mejni položaji v slovenski zgodovini, ki so usodno vplivali na takšen ali drugačen potek narodove zgodovine. Ob raziskanih dejstvih pa opozarja na mnogo neraziskanega ali nedorečenega, a tudi sam prispeva vire, spoznanja in mnenje. Pri esejističnem načinu povezovanja besedila so možne asociacije s sorodnimi položaji druge dobe, tudi osebna barvitost, pri tem ga preblisne drugačna misel od ustaljene, včasih kot možna izpeljava, tudi taka, ki zahteva podkrepitve z dokaznim materialom. Avtorju se pozna, da noče biti brezoseben pri obravnavanju, ne pri naučenih ponavljajočih se navedbah, zato deluje osupljivo, skratka, nismo vajeni takega pristopa. Ob vsem drugem V. Habjana zanimajo zlasti tiste

komponente, ki so v zgodovinskem procesu pripomogle h konstituiranju slovenskega naroda in države. V celotnem pregledu prinaša svojske, sveže misli in poglede, upošteva zgodovinska dejstva in jih pretresa na njemu lasten način. Vse to pa terja od bralca aktivno spremljanje celotnega gradiva; ne pusti ga, da bi se lagodno prepustil branju, ampak ga sili k lastnemu soodnosu do ponujene gradiva. Kot pravi dr. Janko Prunk: »Knjiga je pisana kot živo antropološko, kulturološko in politično besedilo, ki se za svojo argumentacijo poslužuje zgodovinskih dejstev.« V. Habjanovi Mejniki slovenske zgodovine so izziv za bralca, da se sooči še z drugačnimi pogledi, kot jih je vajen, za zgodovinarja pa je izziv na mnogih ravneh, zlasti tistih, ki jih avtor navaja kot pre malo raziskane in dognane, pa seveda v miselnem sklopu spreminjajočega se. Knjiga je dopolnjena z zemljevidi, reprodukcijami in fotografijami. Na koncu imamo povzetke v angleščini, nemščini in italijanščini. Knjiga bi že zaradi svojske narave tovrstnega prikazovanja in misli zaslužila nadrobno obravnavo.